

โปรแกรมเพื่อช่วยออกแบบการจัดวางตำแหน่งดวงคอมพิวเตอร์ในอาคาร

นายปานะมาย แซ่ตั้ง

ศูนย์วิทยบรังษย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต^๑
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-3492-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

工 21175147

**SOFTWARE FOR LUMINAIRE – LAYOUT AIDED DESIGN INSIDE
ARCHITECTURAL BUILDING**

Mr. Pramote Saetang

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

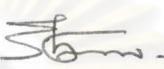
Academic year 2003

ISBN 974-17-3492-1

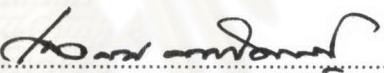
หัวขอวิทยานิพนธ์
โดย
สาขาวิชา ^{*}
อาจารย์ที่ปรึกษา

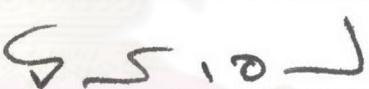
โปรแกรมเพื่อช่วยออกแบบการจัดวางตำแหน่งดวงคอมภายนในอาคาร
นายปวิมัย แซ่ตัง
สถาบันปัตยกรรมศาสตร์
ผศ.ดร.ฐานิศวร์ เจริญพงศ์

คณะกรรมการจัดทำบันทึกนี้เป็นส่วน
หนึ่งของ วิทยานิพนธ์ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

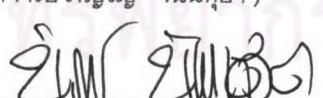

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ ษัจกุล)

คณะกรรมการสอบบัณฑิต

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปัตยนัท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐานิศวร์ เจริญพงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาอีกคน
(อาจารย์ พิรัส พัชรเศวต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาอีกคน
(อาจารย์ สุรพล พุทธาชัย)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กวีไกร ศรีนิรันย)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กวีไกร ศรีนิรันย)

ปราโมทย์ แซ่ตัง : โปรแกรมเพื่อช่วยออกแบบการจัดวางตำแหน่งดวงคอมภายในอาคาร(SOFTWARE FOR LUMINAIRE - LAYOUT AIDED DESIGN INSIDE ARCHITECTURAL BUILDING)
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐานิศวร์ เจริญพงศ์, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ภิญโญ จินันทุยา, อาจารย์พิรัศ พัชรเศวต , 89 หน้า. ISBN 974-17-3492-1

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และค้นหาแนวทางวิธีด้านการออกแบบระบบการจัดวางดวงคอมภายในอาคารสถาปัตยกรรม ซึ่งช่วยให้สถานปนิกซึ่งมีความรู้เรื่องการออกแบบแสงสว่างน้อย ขาดทักษะในการทำงานทางด้านนี้อยู่แล้ว ช่วยให้สถานปนิกตัดสินใจและทำงานง่ายขึ้น

ปัจจุบันสถานปนิกเริ่มมีความจำเป็นในการใช้คอมพิวเตอร์ในการออกแบบมากขึ้น อีกทั้งคอมพิวเตอร์กลยุทธ์เป็นอุปกรณ์สำนักงานในสำนักงานอยู่แล้ว คอมพิวเตอร์มีความสามารถในการคำนวณและประมวลผลข้อมูลที่ซับซ้อนได้มาก เราสามารถใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยสถานปนิกในการออกแบบการจัดวางดวงคอมภายในอาคารได้ โดยจัดทำเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยอาศัยความเป็นไปได้ทางทฤษฎีและตัวแปรที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นโปรแกรมให้ผู้ใช้ป้อนข้อมูลไปอย่างเดียว อีกทั้งในประเทศไทยยังขาดการพัฒนาโปรแกรมต่างๆ ในด้านการออกแบบ จึงต้องพึ่งพาโปรแกรมจากต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา การศึกษางานวิทยานิพนธ์นี้สามารถนำไปพัฒนาต่อไปอีกให้เป็นโปรแกรมขนาดใหญ่ เช่นต่อฐานข้อมูลของผลิตภัณฑ์ทางด้านแสงสว่างของบริษัทต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โปรแกรมมีการตัดสินใจและมีวิธีการที่ซับซ้อนขึ้นไปอีก

ขั้นตอนการศึกษาวิจัย ริบจากการศึกษาพื้นฐานของการออกแบบแสง รายละเอียดของดวงคอม รวมทั้งการทำงานของนักออกแบบแสงสว่างภายในอาคาร เพื่อให้โปรแกรมมีความแม่นยำ และสะดวกในการใช้งาน การศึกษานี้จะประยุกต์ใช้วิธีการคำนวณแบบลูเมน ซึ่งใช้ในกรณีที่ต้องการแสงสว่างอย่างสม่ำเสมอ ที่ได้ผลลัพธ์ที่รวดเร็ว และวิธีการคำนวณแบบจุดต่อจุด ซึ่งใช้ทำการส่องสว่างแบบเน้นเป็นจุดหรือการคำนวณอย่างละเอียดให้ผู้ใช้เลือกวิธีที่ต้องการใช้งานมากที่สุด

จากนั้นทำการทดสอบผลที่ได้จากการใช้งานโปรแกรมกับสถานปนิก และที่ กาก佩服นิผลลัพธ์ โดยผลการคำนวณที่ได้จากด้วยคอมพิวเตอร์นี้ เราสามารถนำไปทดสอบติดตั้งที่หน้างาน หากปริมาณแสงและตำแหน่งดวงคอมไม่เป็นที่ต้องการ สามารถปรับแต่งเพิ่มเติมได้ ซึ่งอาจทำเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

โปรแกรมเพื่อช่วยในการออกแบบแสงสว่างในอาคาร สามารถนำไปพัฒนาต่อไปอีก ในการจำลองสภาพแสงในลักษณะ 3 มิติ และเพิ่มเติมในส่วนของบริษัทการส่องสว่างจากแสงภายนอก เพื่อให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์และนำเสนอสินใจมากยิ่งขึ้น

ภาควิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์

สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ในการออกแบบสถาปัตยกรรม

ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนิสิต..... บ.น. ๙๕

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... บ. ๒

๖๕๑๐๗

๘๐๘๐๐๑

4474170725 : MAJOR Computer in Architectural Design

KEY WORD :

COMPUTER AIDED DESIGN / LIGHTING LAYOUT / LIGHTING

PRAMOTE SAETANG : SOFTWARE FOR LUMINAIRE – LAYOUT AIDED DESIGN INSIDE

ARCHITECTURAL BUILDING . THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. THANIT

CHAROENPONG, Ph.D. THESIS CO-ADVISOR : PINYO JINANTUYA, PIRAT PASHARASAVET,

89 pp. ISBN 974-17-3492-1

The objective of this research was to identify how interior lighting design can be aided by the use of various software packages. Software can help inexperienced architects with limited skills and knowhow to make sound decisions and avoid planning mistakes.

Nowadays architects make much use of computer aided design techniques. Computers are used in every architecture firm. They are used in dealing with complicated data. Custom made software can be produced to help architects in designing better interior lighting. However there is a lack of CAD Software in Thailand, which leads to dependence on imported software. However it is possible for Thailand to produce its own software in this field.

This research commenced with a review of interior lighting focusing on designers and functional lighting design. Two methods of calculating interior lighting needs are considered in this study. The first Lumen method is used when consistent lighting is required. The other is the Point by Point method which is used when contrasting lighting is required, or absolute accuracy. The software evaluated in this study can be used in making both types of calculations.

All software evaluated in the study was assessed by architects. The accuracy of the software was also tested by onsite installation of software generated interior lighting designs.

The software evaluated in this study could be further developed to perform dimension simulation and outdoor lighting simulations.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department Architecture

Field of study Computer in Architecture Design

Academic year 2003

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องด้วยความร่วมเนื้อ และความกรุณาจากบุคคลต่างๆ
ดังต่อไปนี้

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันศวร์ เจริญพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์กิตติมูน จันทรุยา
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ พิรัส เหล่าไพรศาศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กวีไกร ศรีนิรัตน์ อาจารย์ สุรพล พฤกษ์
เพบูล์ย์ ที่ได้ให้คำแนะนำบริการที่มีประযุณ์อย่างยิ่ง และเป็นแนวทางให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ที่ช่วยประสานงานให้งาน
วิจัยสามารถดำเนินการได้อย่างสำเร็จ

ขอขอบคุณบุคคลเหล่านี้เป็นอย่างสูง ด้วยความร่วมเนื้อของคุณอาคม เจ้าหน้าที่สำนักงานโอมปีระ
และคุณปราบาก พู่จัดการทั่วไป บริษัท palicon ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบคุณคุณนิกษ์ ชาติวัฒนศิริ คุณทรงศักดิ์ รัชพูนผล และสถาปนิกท่านอื่นๆ ที่ให้สัมภาษณ์ ซึ่งข้อ
มูลที่ได้รับมีประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณที่อนุญาต ที่เคยเป็นกำลังใจให้

สุดท้ายขอขอบคุณบิดา มารดา ที่เคยร่วมเนื้อและให้โอกาสตามสามารถสำเร็จการศึกษา

**ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๑
กิตติกรรมประกาศ.....	๒
สารบัญตาราง.....	๓
สารบัญแผนภูมิ.....	๔
สารบัญรูปภาพ.....	๕

บทที่

1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2. ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	5
2.1 การศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎีพื้นฐานในการคำนวณ.....	5
2.2 การศึกษาและวิเคราะห์โปรแกรมด้านแสงสว่างที่ได้มีการจัดทำมาแล้ว.....	26
2.3 การสำรวจความต้องการการใช้โปรแกรมออกแบบแสงสว่างของสถาปนิกในประเทศไทย.....	52
3. วิธีการดำเนินการวิจัย.....	56
3.1 แนวทางในการพัฒนาโปรแกรม.....	56
3.2 กระบวนการในการพัฒนาโปรแกรมที่เสนอ.....	59
3.3 การออกแบบลักษณะการแสดงผลของโปรแกรม.....	60
3.4 เทคนิควิธีการที่ใช้ในการคำนวณ.....	62
3.5 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่นำมาใช้ในการคำนวณ.....	62
3.6 การแสดงผลการคำนวณ.....	63
3.7 โครงสร้างของโปรแกรมที่เสนอ.....	65
4. โปรแกรมและการแสดงผลของโปรแกรม.....	67
4.1 การใช้งานโปรแกรม.....	68
4.2 การป้อนข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณ.....	71
4.3 การทำงานโปรแกรม.....	78

4.4 การแสดงผลของใบประกวด.....	81
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	85
5.1 บทสรุป.....	85
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	86
รายการอ้างอิง.....	88
ประวัติผู้เขียนนิทยานิพนธ์.....	89

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงการเปรียบเทียบอุณหภูมิสี สี และชนิดของหลอด.....	5
2.2	แสดงค่าความส่องสว่างสำหรับพื้นที่และการทำงานต่างๆกัน.....	6
2.3	แสดงความส่องสว่างสำหรับพื้นที่ทำงานต่างๆตามมาตรฐานของCIE.....	7
2.4	แสดงล้มเหลวที่การสะท้อนแสงของวัสดุ.....	12
2.5	แสดงความส่องสว่างได้คอมที่ความสูงต่างๆกัน.....	21
2.6	แสดงความส่องสว่างในพื้นที่ใช้งานต่างๆในบ้านพักอาศัย.....	22
2.7	แสดงการส่องสว่างที่เหมาะสมสำหรับวัสดุชนิดต่างๆ.....	24
2.8	แสดงความส่องสว่างสำหรับห้างสรรพสินค้าสัมพันธ์กับคุณภาพแสง.....	25
2.9	แสดงความส่องสว่างที่นำไปในห้างสรรพสินค้า.....	25
2.10	แสดงการเปรียบเทียบการทำงานของนักออกแบบแสงสว่างกับสถาปนิก.....	55
3.1	แสดงการเปรียบเทียบกลุ่มผู้ใช้คอมพิวเตอร์ที่มีความเชี่ยวชาญกับกลุ่มผู้ใช้คอมพิวเตอร์ทั่วไป.....	61

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดงการแบ่งประเภทของหลอดไฟ.....	9
2.2 แสดงการวางแผนว่างใช้หลอดไฟ.....	17
2.3 การคำนวณแสงสว่างแบบจุดต่อจุด.....	18
2.4 แสดงการคำนวณจุดต่อจุดจากโคม.....	19
2.5 แสดงการหาความส่องสว่างเนื่องจากนัยยะโคม.....	19
2.6 แสดงกราฟกระจายแสงของโคมหลอด 100W GLS.....	20
2.7 แสดงขั้นตอนการทำงานของโปรแกรม DIALux.....	39
2.8 แสดงการทำงานของนักออกแบบแบบแสงสว่าง.....	53
3.1 แสดงขั้นตอนการทำงานของสถาปนิกที่โปรแกรมจะเข้าไปช่วยในการจัดวางตำแหน่งดวงโคม..	58
3.2 แสดงกระบวนการในการพัฒนาโปรแกรมที่เสนอ.....	59
3.3 แสดงโครงสร้างการทำงานของโปรแกรม.....	65
4.1 แสดงแผนผังการทำงานของโปรแกรม.....	68

**ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

สารบัญรูปภาพ

หน้า	หัวที่
	แสดงลูมิเนนซ์ของวัสดุเมื่อเทียบกับสภาพแวดล้อม.....8
	แสดงลักษณะของโปรแกรม Lightscape version 3.2.....27
	แสดงตัวอย่างภาพที่สร้างขึ้นโดยได้ใช้โปรแกรม Lightscapeในการจำลองสภาพแสง.....28
	แสดงลักษณะการป้อนข้อมูลโดยการป้อนค่าด้วยตนเอง.....30
	แสดงลักษณะการป้อนข้อมูลโดยการเลือกจากค่าที่กำหนดมาให้.....30
	แสดงลักษณะการป้อนข้อมูลโดยการเลื่อน / ปรับเปลี่ยนค่า.....31
	แสดงลักษณะการใช้เม้าส์ช่วยในการปรับตำแหน่ง.....31
	แสดงระบบการประมวลผล.....31
	แสดงลักษณะการแสดงผลด้วยรูปภาพ.....32
	แสดงลักษณะการแสดงผลด้วยค่าสี.....32
	แสดงลักษณะการแสดงผลด้วยตัวเลข.....33
	แสดงหน้าจอหลักของโปรแกรม Lightscape.....33
	แสดงทุลบาร์ของโปรแกรม Lightscape.....33
	แสดงรายการวัสดุและรายการเดเยอร์.....34
	แสดงรายการวัสดุ.....34
	แสดงรายการดวงคอม.....35
	แสดงพื้นที่ทำงานของโปรแกรม Lightscape.....35
	แสดงผลลัพธ์การคำนวณด้วยรูปภาพและเมนูแปลงเป็นไฟล์ภาพ.....36
	แสดงผลลัพธ์การคำนวณแบบการเทียบค่าสีและแบบตัวเลข.....36
	แสดงลักษณะของโปรแกรม Dialux2.0.....37
	แสดงลักษณะการป้อนข้อมูลโดยการป้อนค่าด้วยตนเอง.....40
	แสดงลักษณะการป้อนข้อมูลโดยการเลือกจากค่าที่กำหนดมาให้.....40
	แสดงลักษณะการใช้เม้าส์ช่วยในการปรับตำแหน่ง.....40
	แสดงระบบการประมวลผล.....41
	แสดงการแสดงผลด้วยตัวอักษร / ตัวเลข.....41
	แสดงการแสดงผลด้วยลายเส้น.....42
	แสดงการแสดงผลด้วยการเทียบค่าสี.....42
	แสดงการแสดงผลด้วยรูปภาพ.....43
	แสดงส่วนประกอบของโปรแกรม.....43
	แสดงเมนูหลักของโปรแกรม Dialux.....44
	แสดงเมนูวิชาhardt.....45

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

หัวที่	หน้า
2.32 แสดงข้อแนะนำเมื่อเข้าสู่การเริ่มต้นส่วน Quick Planning.....	45
2.33 แสดงการป้อนข้อมูลชื่อห้อง.....	46
2.34 แสดงการป้อนข้อมูลโดยการเลือกบุปร่างของห้อง.....	46
2.35 แสดงการป้อนข้อมูลขนาดห้อง.....	46
2.36 แสดงการป้อนข้อมูลคุณสมบัติของวัสดุของระนาบต่างๆ.....	47
2.37 แสดงการป้อนข้อมูลค่าต่างๆของระนาบทำงาน.....	47
2.38 แสดงการป้อนข้อมูลMaintenance factor และ Planning factor.....	48
2.39 แสดงการป้อนข้อมูลการเลือกดวงโคมและหลอดไฟฟ้า.....	48
2.40 แสดงการป้อนข้อมูลค่าความส่องสว่างและการจัดเรียงดวงโคม.....	49
2.41 แสดงการป้อนข้อมูลการจัดเรียงดวงโคม.....	49
2.42 แสดงเมนูเมื่อเสร็จสิ้นการจัดเรียงโดยใช้Wizard.....	50
4.1 แสดงหน้าจอหลักของโปรแกรม.....	69
4.2 แสดงการเรียกใช้งานไฟล์เดิมของโปรแกรม.....	70
4.3 แสดงการบันทึกและจบการทำงาน.....	70
4.4 แสดงปุ่มต่างๆบน Toolbar.....	71
4.5 เมื่อคลิกที่คอมบินेकซ์"โครงการ" จะแสดงรายการประเภทโครงการ.....	73
4.6 เมื่อคลิกที่คอมบินेकซ์"ห้อง" จะแสดงรายการประเภทห้อง.....	73
4.7 เมื่อคลิกที่คอมบินेकซ์"เพดาน" จะแสดงรายการสีและวัสดุของเพดาน.....	74
4.8 แสดงช่องกรอกค่าความส่องสว่างเมื่อผู้ใช้ต้องการทำหนดเอง.....	75
4.9(บบ) ตัวเลือกความใหม่ของดวงโคม.....	75
4.9(ถ่าง) แสดงช่องกรอกค่าแฟคเตอร์การนำรุ่งรักษามาเมื่อผู้ใช้ต้องการทำหนดเอง.....	75
4.10 แสดงการป้อนค่าข้อมูลการใช้ไฟฟ้า.....	75
4.11 แสดงช่องกรอกค่าความส่องสว่างเมื่อผู้ใช้ต้องการทำหนดเอง.....	76
4.12 แสดงรายการดวงโคมที่ผู้ใช้งานเลือก.....	76
4.13(บบ) หน้าจออย่างแสดงรายการดวงโคม.....	76
4.13(ถ่าง) รายละเอียดของดวงโคมแต่ละดวงเมื่อผู้ใช้คลิกปุ่มAdvance.....	76
4.14 พื้นที่แสดงผลของข้อมูลเป็นตัวเลข.....	78
4.15 พื้นที่แสดงผลของการจัดเรียงตำแหน่งดวงโคม.....	79
4.16 พื้นที่แสดงผลการคำนวนในรูปแบบของกราฟ.....	79
4.17 แสดงการคำนวนดวงโคมมากกว่า 1 อัน และแสดงผลเป็นกราฟเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ.....	80
4.18 แสดงการจัดเรียงดวงโคมแบบอิสระและการลบดวงโคมที่ไม่ใช้งาน.....	81

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปที่

หน้า

4.19	แสดงหน้าจอของผลลัพธ์การคำนวณ.....	82
4.20	แสดงหน้าจอของผลลัพธ์การคำนวณเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการป้อนข้อมูล.....	83
4.21	แสดงหน้าจอของผลลัพธ์การคำนวณเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการป้อนข้อมูลแต่ใช้ดวงคอมพิวเตอร์เดียวกัน.....	84

**ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**